De Driehoek
Ecologisch Tuinenpark

In deze Nieuwsbrief

- Verzekering tuin-huisjes
- Driehoek zomer-honing te koop
- Zaterdag 4 novem-ber werkdag
- Nachtvlindernacht vrijdag 25 augustus
- Workshop eetbare bloemen en planten juni 2017
- Even voorstellen: Renate Daniels
- Ringslangen op De Driehoek
- De Driehoek nog milieuvriendelijker?
- Boekbesprekingen
- Waarnemingen op De Driehoek
- Waarnemingen van wilde planten langs de slootkanten

Nieuwsbrief oktober 2017

Volkstuinencomplex De Driehoek
Winklerlaan 151, 3571 KL Utrecht

Secretariaat
p/a A. van Ostadelaan 71 bis, 3583 AC Utrecht

E-mail
Secretariaat: secretariaat@driehoektuin.nl
Natuurlijk Tuinieren: stippen@driehoektuin.nl
Webbeheer: webredactie@driehoektuin.nl
Nieuwsbrief: nieuwsbrief@driehoektuin.nl
Website: www.driehoektuin.nl

Verzekering tuinhuisjes

Voor de tuinhuisjes loopt een collectieve verzekering bij Zicht Adviseurs. Algemene informatie over deze verzekering vind je op de website www.driehoektuin.nl onder formulieren en downloads. Ieder jaar wordt de verzekering stilzwijgend verlengd. Eventuele wijzigingen voor het komende jaar, moeten tijdig worden doorgegeven. Als je bijvoorbeeld de verzekering wilt stopzetten of de verzekerde waarde van het huisje zou willen verhogen/verlagen, moet je vóór 15 oktober a.s. een mail sturen aan het e-mailadres van de penningmeester: penningmeesterdriehoek@gmail.com.

Driehoek Zomer Honing te koop

Op de Slappendeldijk staan vanaf januari twee bijenkasten van mij. Eind juli heb ik twee honingbakken met in totaal 20 verzegelde ramen honing meegenomen naar de bijkeuken van een vriendin en daar hebben we ca. 20 kg honing geoogst. Op de werkdag afgelopen zaterdag 16 september heb ik een groot aantal potjes verkocht. Nu zijn er nog 15 potjes met 250g honing over om te verkopen. Ze kosten €3 per stuk. Stuur me een mailtje als je een potje wil kopen Anneke.goorden@gmail.com. Anneke Goorden

Zaterdag 4 november (natuur)werkdag

Zaterdag 4 november is de laatste werkdag van 2017. Dit is tevens Landelijke Natuurwerkdag. We werken van 9.15 tot 12.30 uur. Koffie vanaf 9 uur en soep na afloop!

Nachtvlindernacht, vrijdagavond 25 augustus

Een niet alledaags schouwspel buiten bij het Pannendak: bovenop de picknicktafel hangt een wit laken tussen twee kapstokken, een felle lamp vanuit een houten bak schijnt erop, en daaromheen een groepje van 12 mensen die proberen niet in de lamp maar wel op het laken te staren. Wat gebeurde daar?

We deden mee aan de Nationale Nachtvlindernacht, uitgeroepen door de Vlinderstichting. In het hele land gingen mensen op deze of de volgende avond op jacht naar nachtvlinders. Niet door te zoeken, maar door af te wachten wat er op een fel verlicht wit laken afkomt.

Het was een veelbelovende zwoele zomeravond, een van de laatste van dit seizoen. In de schemering deed Joost Klein Haneveld, de nachtvlinderspecialist, de lamp aan en vrijwel meteen zagen we een klein witgrijzig vlindertje op het laken zitten, de paardenbloemspanner. Die schijnt steevast als eerste aan te komen.

Vervolgens hebben we een uur naar langpootmuggen, schietmotten, kevers, een gaasvlieg, en zogeheten steltmotten kunnen kijken. Een roodpootschildwants werd op naam gebracht, maar waar blijven de nachtvlinders?!

Na een uurtje flitsten er enkele vlinders om ons heen. Rakelings vlogen ze langs ons, of zoefden ze grillig heen en weer tussen laken en picknickbank. Het vergde heel wat van ons reactievermogen om ze in een potje te kunnen doen om ze rustig te bekijken. Soms doken er enkele in de bak onder de lamp waar ze in een hoekje wegkropen of gedesoriënteerd rondliepen. Ondertussen bleken er ook enkele op het laken te zitten. Boeken erbij, foto's gemaakt. Uitroepen als: "zoek die eens op, die heeft een tekening als een ouderwets tafelkleedje", en "die gele die wil ik ook nog even goed bekijken".

Wie dacht dat nachtvlinders alleen maar bestaan uit grijsgrauwe motjes kunnen we nu uit de droom helpen.

Er zitten ook heel fraaie gekleurde tussen zoals de essengouduil en hagedoornvlinder.
En zelfs de huismoeder (die je dus veel in huis kunt aantreffen) heeft opvallende lichtoranje ondervleugels, weliswaar verstopt onder de bovenvleugels, maar toch!

Hagendoornvlinder, foto: André den Ouden

Ze hebben fraaie namen als haarbos, vaal stamgastje of triangelmot. En niet onverwachts voor een moestuinencomplex: groente-uil, preimot en brandnetelbladroller.
Een verrassing was een vrij grote witte vlinder met donkerbruine randen: de buxusmot. Heel mooi om te zien. Eentje die de laatste jaren steeds meer in Nederland wordt gespot. Mocht je niet begrijpen waar de aantasting van je buxusstruik vandaan komt, inderdaad van de rupsen van de buxusmot.

Uiteindelijk stokte de teller rond middernacht op 24 soorten. Dat schijnt niet veel te zijn, maar voldoende voor ons als beginnelingen. Volgend jaar gaan we deze stand verbeteren!

Tieneke de Groot
Tuin 84

Triangelmot

Groente-uil

Workshop eetbare bloemen en planten juni 2017

Met een groot aantal tuinders hebben we onder begeleiding van Maarten Bout over ons tuincomplex gewandeld op zoek naar eetbare bloemen en planten. Maarten is kok bij restaurant Concours in de Biltstraat en haalt zelf regelmatig kruiden, bloemen en planten direct uit de Utrechtse natuur om die 's avonds in het restaurant te serveren.

We hebben een rondje gelopen langs o.a. de composthoop en het Koolmeespad. Maarten wees allerlei gewassen aan en vertelde ons wat allemaal aan planten en vruchten eetbaar is of in ons eten verwerkt kan worden.

Van bloemen zoals bepaalde viooltjes en Oost-Indische kers weten we dat ze eetbaar zijn. Daarnaast zijn veel tuinders bekend met o.a. het gebruik van zevenblad voor pesto, de eetbare bloem en blad van de paardenbloem en het maanzaad uit papavers. Maarten verraste ons echter met een groot aantal planten waarvan een heleboel tuinders geen weet hebben dat deze ook eetbaar zijn.

Een kleine opsomming hiervan:

- Japanse duizendknoop: rabarberachtig, te verwerken tot gelatine, Turks fruit of wine gums
- Hemelsleutel/sedum: de jonge blaadjes zijn lekker
- Onze lievevrouwebedstro voor het maken van siroop
- De jonge kleine opgerolde scheuten van de krulvaren
- Krentenboom bessen voor likeur
- Engelwortel als toevoeging aan rabarber.
- Gras dat gebruikt wordt als natuurlijke kleurstof

Zo ging het nog een tijdje door…….

Maarten met in zijn handen een blad van de Japanse Duizendknoop

Na de wandeling hebben we een aantal gerechten geproefd die Maarten had voorbereid. Deze waren, zoals we konden verwachten, bijzonder apart en erg lekker!

Oost-Indische kers, lekker pittig

Recept voor Lavendelkoekjes

Benodigdheden

- 125 gr witte basterdsuiker
- 200 gr ongezouten boter,
- op kamertemperatuur
- 250 bloem
- 1 eierdooier
- rasp van 1 citroen
- de bloemetjes van 6 lavendelbloemen
- snuf zout

Bereiding

1. Meng de boter met suiker in de keukenmachine tot een glad mengsel.
2. Voeg al draaiend de eierdooier toe en schep voor schep de bloem. Daarna de citroenrasp en een snuf zout. Vervolgens de bloemetjes van de lavendel.
3. Maak een rol van het deeg en wikkel het in keukenfolie. Laat het een half uur rusten in de koelkast.
4. Snij plakken van ongeveer 1/2 centimeter.
5. Bak de koekjes ± 10 minuten op 170º graden.

Even voorstellen: Renate Daniels tuin 13

Mijn naam is Renate Daniels. In oktober 2016 ben ik gestart op tuin nr. 40L-1, waar ik met nog meer plezier dan ik dacht het kleine stukje heb bewerkt, en heb genoten van bieten, tuinbonen, aardbeien, frambozen, prei, snijbiet, courgette, aardappels en bloemen. Heel leuk is ook het contact met andere tuinders. Minder leuk vind ik alle slakken...

Deze zomer kwam tuin nr. 13 vrij, en sinds juli ben ik even 'groot grondbezitter', want ik bewerk nr. 40 nog tot na de oogst.
Nr. 13 is een aantal jaren wat verwaarloosd, en zal de komende tijd heel wat onderhoud vergen voordat ik echt de moestuin kan gaan opstarten. Af en toe weet ik van gekkigheid niet waar ik moet beginnen - ik moet echt leren om mijn perfectionisme een beetje te los te laten! Vooral wieden en opruimen doe ik nu, en zorgen dat de fruitbomen een beetje ruimte hebben, plus plannen maken voor het voorjaar. Het gaat vast lukken!

Ik ben vormgever en ontwerp dessins, maak illustraties voor o.a. (geboorte)kaartjes en werk als fotostylist.

Ringslangen op de Driehoek

De ringslag doet het goed op de Driehoek. De ringslag houdt een winterslaap en vanaf eind maart of begin april zou je het dier kunnen waarnemen. De ringslag overwintert volgens de literatuur onder takkenbossen en braamstruiken en in oude konijnenholen. Daarnaast is bekend dat ringslangen grote afstanden kunnen afleggen op zoek naar een geschikte overwinteringlocatie. Onze oude houtwallen bij de ingang of langs het Koolmeespad vormen in mijn ogen een geschikte plek voor ringslangen om te overwinteren. Meestal neem ik de ringslag vanaf half mei waar. Als het rustig is op het park (b.v. op zondagmorgen) en als het lekker zonnig is, kun je ringslangen aantreffen die in de zon liggen op te warmen. Ze zijn immers koudbloedig en door op te warmen worden ze actiever en wordt de spijsvertering bevorderd. Ook worden ringslangen regelmatig zwemmend gezien. Ze blijven meestal dicht bij het water, jagen in en rond het water en als er gevaar dreigt, vluchten ze vaak de sloot in.

Ringslangen op de composthoop

Rond de langste dag kun je zonnende vrouwtjes aantreffen. Ze zijn langer en dikker dan de mannetjes. Wel tot meer dan één meter. Ze hebben dan eieren in de buik en de warmte draagt bij aan de ontwikkeling ervan.

Na de langste dag worden de eieren gelegd. Meestal 30 tot 60 per vrouwtje. De ringslang zoekt een plaats voor haar eieren waar de temperatuur rond de 28°C is. Composthopen, mestvaalten en broedhopen zijn bekende plekken voor het leggen van eieren. Het duurt vijf tot 10 weken tot de eieren uitkomen en er blijft een perkamentachtige schaal achter. Bij het omzetten van onze composthoop (omstreeks november) worden steevast eierschalen aangetroffen. Dit is het bewijs dat ringslangen ieder jaar eieren afzetten in onze composthoop. Meestal liggen de eierschalen op het grensvlak van composthoop en de vaste grond. Ze kruipen er dus in feite onder om eieren te leggen. Dit jaar heb ik al twee keer eierschalen aangetroffen. Eerst eind augustus toen een stukje van de composthoop is verplaatst ter voorbereiding van de aanleg van het nieuwe pad langs de composthoop. Ik vond zo'n 60 eierschalen. Op 10 september heb ik het hek verzet om wat meer ruimte te maken om groenafval te storten en opnieuw stuitte ik op zo'n 50 eierschalen. Ook zag ik een jonge ringslang van ± 15 centimeter.

eierschalen van de ringslang

In Utrecht zijn ongeveer 20 locaties waar jaarlijks broedhopen voor ringslangen worden aangelegd. Er zijn ongeveer vijf locaties waar daadwerkelijk eierschalen worden aangetroffen (waaronder onze composthoop). Ik ben dus enorm trots dat ik jaar op jaar eierschalen vind. Dit bevestigt de aanwezigheid van de ringslangen en dat onze composthoop een zeer geschikte plaats is voor de ringslang om zich voort te planten.

De jonge ringslangen gaan vaak zonder te eten direct aan hun winterslaap beginnen. Ze verspillen dan zo min mogelijk energie. Als ze dan in het voorjaar wakker worden is er veel voedsel beschikbaar (zoals kikkervisjes). Zo hebben ze de grootste kans om te overleven. De oudere ringslangen zoeken een overwinteringlocatie zoals beschreven in het begin van dit stukje. Zo is de cirkel rond.

Joost van Wijk

De Driehoek nog milieuvriendelijker?

Hoe maken tuinders materiaalkeuzes en hoe zijn hun ervaringen met de werkzaamheden van de commissie Milieuvriendelijke Materialen? Hieronder enkele tuinders aan het woord.
Wilt u ook iets melden aan de commissie Milieuvriendelijke Materialen (bijvoorbeeld over uw materiaalkeuzes), dat kan: milieuvriendelijkematerialen@gmail.com.
Jan Willem Arends

Tjitske tuin 125
Zowel mijn nieuwe huisje als de compostbakken zijn van geïmpregneerd hout gemaakt. Dat laatste is zodanig geïmpregneerd dat het niet giftig is. Dat is bij compostbakken belangrijker dan bij een huisje, vind ik.

Ik vind het ook belangrijk dat slakken worden aangepakt zonder gebruik van slakkenkorrels. Ik heb het afgelopen jaar slakkendodende nematoden gebruikt en deze werken goed. Bovendien zijn ze niet schadelijk voor egels of andere dieren die slakken eten. Op dit moment kan slakkenbestrijding op de door de natuur bedachte manier, door bijvoorbeeld egels, niks worden omdat er nog steeds slakkenkorrels worden gestrooid. Hierdoor blijven we last houden van slakkenplagen en blijven de meeste mensen slakkenkorrels gebruiken. Hoe doorbreken we die vicieuze cirkel? Ik heb weleens gespeeld met het idee van een ‘slakkenbrigade’: als we gezamenlijk, met alle tuinbezitters, gedurende 1 jaar nematoden zouden aanschaffen en in de tuinen aanbrengen. Dit zou je dat jaar 2 keer kunnen doen. Niet alleen kunnen we de nematoden dan waarschijnlijk met korting aanschaffen, maar het effect is vele malen groter dan bij 1 enkele tuin, omdat we de slakken in het hele gebied fors terugdringen. En dan geen slakkenkorrels meer gebruiken natuurlijk, zodat de natuur ons weer kan gaan helpen om de slakkenpopulatie in balans te houden via de egels.

Een ander belangrijk punt is wat mij betreft de aarde waar je in teelt. De groenten nemen uit de aarde van alles op, voedingsstoffen maar ook eventuele schadelijke stoffen als die er zijn.

Ik heb daarom een voorkeur voor biologische aarde en mest. Hierin zijn veel minder schadelijke stoffen verwerkt en het heeft een actiever bodemleven waardoor je per saldo gezondere groenten krijgt. Ook hierin zouden we gezamenlijk kunnen optrekken. Leverancier Bio-Kultura bijvoorbeeld biedt aanzienlijke korting als je als tuinvereniging gezamenlijk aarde en mest inkoopt. Duurzaam hoeft niet duur te zijn als je het samen doet.

Hossein tuin 43
Ik heb het artikel in de Nieuwsbrief gelezen en het bord De Driehoek Nog Milieuvriendelijker bekeken, prima! Ik vind het milieu belangrijk en heb daarom het plastic hek weggehaald aan mijn kant van de grens tussen de tuin van de buurman en mij. Verder heb ik enkele ijzeren staven uit de grond getrokken en afgevoerd. Wat mij betreft laat de commissie Milieuvriendelijke Materialen vaker van zich horen bijvoorbeeld op werkdagen. Gewoon een praatje van vijf minuten.

Ineke tuin 132
De laatste jaren hoef ik niets meer voor de tuin te kopen. Wat er aan planten staat komt vanzelf op, is gekregen of geruild.
Tuinspullen, bijv. grote potten, een handig rekje, een tafeltje, zijn bij het grof vuil te vinden of op een container.
Ik vind de informatie van de commissie Milieuvriendelijke Materialen erg nuttig.
Op mijn tuin staat het geraamte van een kas. Het glas heb ik er om veiligheidsredenen uit laten halen. Ik overweeg een nieuw huisje aan te schaffen om in te kunnen schuilen voor de regen, desnoods alleen een afdakje. Dit moet klein, milieuvriendelijk en goedkoop zijn, en niet veel onderhoud vragen. Elk jaar het hout met iets bestrijken gaat me te ver.
Mijn advies: Beleg (**nog**? Was er al eerder eentje?) eens een avond in het Pannendak over milieuvriendelijke materialen.

Maarten tuin 77
Ik heb het bericht in de Nieuwsbrief en ook het bord gelezen. Ik vind sommige dingen wel erg ver gaan zoals bijvoorbeeld geen pvc gebruiken. Ik sta bij de aanschaf van materialen wel eens stil bij milieuaspecten ervan, zo koop ik biologisch zaadgoed. En verder vind ik dat het gebruik van milieuvriendelijke materialen niet moet worden opgelegd.

Temmy tuin 60
Ik wil graag mijn voetstap verkleinen... maar deze moet ook niet te klein worden. Ik wil graag dat mijn huisje er over vijftien jaar nog staat en dus gebruik ik goede verf. En in de winter steek ik mijn houtkachel aan in het huisje. Ik stook trouwens wel heel droog hout (waarvan de verbranding zo min mogelijk milieubezwaren oplevert).
Ik vind het erg dat er zoveel plastic is maar als er geen alternatief is dan koop ik het. (En bijvoorbeeld keramische potten in plaats van plastic?) Keramische potten zijn veel zwaarder en dus moeilijker per fiets te vervoeren, en breken gemakkelijker.
Heel goed trouwens dat de commissie ons eens wakker schudt.

Boekbesprekingen

De eetbare stad – Ellen Mookhoek, Geert Timmermans en Anneke Blokker

In deze gids lees je waar je, in de stad, een zelf geplukt maaltje kunt vinden. Je leert waar je bijvoorbeeld kraailook, veldkers, vlierbes en rucola moet zoeken, hoe je eetbare planten herkent en hoe ze smaken.

Bij ieder zelf te oogsten ingrediënt geven de auteurs bereidingstips en één of meerdere recepten.
De auteurs leggen uit wat wel en wat niet mag, waarvoor je een vergunning nodig hebt en hoe je verantwoord eet uit park of plantsoen.

Met een voorwoord van Yvette van Boven, kookboekenschrijfster, tv-kok, restauranthouder.

Briljant Groen -Stefano Mancuso & Allessandra Viola

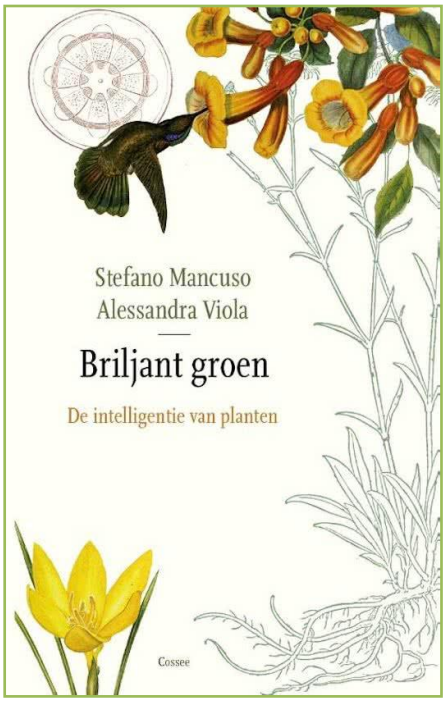

Wat wij als tuinders natuurlijk allang weten is onlangs door wetenschappelijk onderzoek aangetoond: planten beschikken over verbazingwekkende vaardigheden en zelfs over intelligentie.

Stefano Mancuso geeft ons in dit boek een uiterst toegankelijk geschreven inkijk in de wereld van planten. Hij laat zien dat planten, net als de mens, over vijf zintuigen beschikken en daarnaast nog over minstens vijftien andere.

Planten waarschuwen elkaar met geurstoffen voor vijandige planteneters, vormen enorme netwerken met hun wortels en communiceren met vogels, insecten en elkaar over hun leefomgeving.
De auteurs zijn niet tegen het gebruik van planten maar bepleiten een herwaardering van het groen.

Het boek kreeg lovende recensies, 4 sterren in de Volkskrant!

Waarnemingen op De Driehoek

Sinds december 2016 doet De Driehoek weer actief mee aan het doorgeven van waargenomen dieren en planten aan de landelijke site: Waarneming.nl. Deze site iedereen in staat om natuurwaarnemingen op te slaan en te delen via internet, om zo de natuurrijkdom van Nederland en de wereld vast te leggen voor nu en voor de toekomst.

Tot nu toe bestaat het grootste gedeelte van de waarnemingen op ons park uit dieren. Vogels nemen hierbij tot nu toe de eerste plaats in, daarna volgen de vlinders en vervolgens -in kleinere aantallen- overige planten, bloemen en dieren zoals bijv. de insecten en libellen. Soms worden vogels naast gezien ook gehoord. Zo is er in de nazomer een aantal keren een ijsvogel gehoord, ondanks dat er niet gebroeid is in de vrijgemaakte holen.

gewone pendelvlieg

pyama-schildwants

Om de zoveel tijd verschijnt er een klein bulletin waarin aandacht wordt besteed aan bepaalde soorten. Zoals in september de wantsen aandacht kregen. Zoals de pyama-schildwants.
De getoonde foto's zijn veelal op ons complex gemaakt. Je kunt alle waarnemingen bekijken op: www.waarneming.nl/gebied/view/138298.

En vind je het leuk zelf iets door te geven van leuke, bijzondere of mooie waarnemingen op ons tuinenpark dan kun je dat zelf doen via www.waarneming.nl. Je kunt alle gevraagde gegevens direct invoeren zodat ze gelijk op de site komen te staan en onder vermelding van jouw eigen naam. Mocht dat op de een of andere manier niet kunnen dan kun je de waarneming doorgeven via 3hoekinventarisatie@gmail.com

Nelleke Brasser

gewone valeriaan

Waarnemingen van wilde planten langs de slootkanten

Bij het teruggaan naar huis na in de tuin gewerkt te hebben fietste ik langs de sloten en keek of ik wat leuks zag. Periode van 1 april totdat er eind juni gemaaid werd. Alleen bloeiende planten gedetermineerd, geen grassen. Ik ben geen botanicus, vind het leuk om te kijken welke planten er bloeien. Kijk in de wilde plantenboeken en dan kom ik er meestal wel uit. Ik kan ook best wel planten over het hoofd gezien hebben, sommige planten bloeien ook maar heel kort.

Maarts viooltje	Akelei(geen wilde plant)	Ridderzuring
Madelief	Wilde hyacint	Herik
Paarse dovenetel	Oranje havikskruid	Muskuskaasjeskruid
Hondsddraf	Rode klaver	Rolklaver
Smalle weegbree	Heggewikke	Moerasspirae
Schoenlappersplant (geen wilde plant)	Kleine klaver	Kraailook
	Viltige hoornbloem	Kattestaart
Fluitekruid	Echte Valeriaan	Boerenwormkruid
Gewone smeerwortel	Bosooievaarsbek	Brandnetel
Paarse smeerwortel	Veldlatyrus	Akkerwinde
Adderwortel	Heggewikke	Grote wederik
Scherpe boterbloem	Zachte ooievaarsbek	Knoopkruid
Grote muur	Gewone margriet	Melganzevoet
Klokjes hyacint	Gele Lis	Akkerkool
	Vijfvingerkruid	Koninginnekruid

En verder:
Wilde marjolein (geen echte wilde marjolein maar verwilderd). Bij het vlinderbosje waren er kievitsbloemen dat bleken geen wilde te zijn maar verwilderde. Echte wilde kievitsbloemen zijn zeldzaam, dit was begin april.
De orchideeën hebben ook weer gebloeid, al een paar jaar bloeit er de bredewespenorchis, dit jaar heb ik er acht geteld.

Leni J. Sommeijers-Krijgsman, tuin 101